

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Marianne Örnblom
010-2240127
marianne.ornblom@lansstyrelsen.se

YTTRANDE
2017-02-27

1 (5)
Dnr 400-4067-16

Miljö- och energidepartementet
Regeringskansliet

m.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande över Riksintresseutredningens betänkande "Planering och beslut för hållbar utveckling (SOU 2015:99)"

RK:s dnr M2015/04128/Nm

Länsstyrelsen lämnar följande yttrande över riksintresseutredningens betänkande Planering och beslut för hållbar utveckling.

Sammanfattning

- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att ange kriterier för riksintressen.
- Länsstyrelsen avstyrker förslaget om Väsentliga Allmänna Intressen, så som det är presenterat i utredningen.
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att jordbruksmark och dricksvattenförsörjning blir prövningsgrunder enligt PBL.
- Länsstyrelsen avstyrker förslaget om den s.k. ventilen.

Allmänt

Riksintressena har under flera år varit föremål för kritik från bl.a. SKL. Man har påpekat att riksintressebeskrivningarna ofta är bristfälliga. Man har argumenterat mot att det är för stor andel av landets yta som utgör riksintresse samt att samma plats utgör riksintresse för flera olika intressen. Mot den bakgrunden är det bra att Riksintressesystemet nu har fått en ordentlig genomlysning.

Länsstyrelsen anser att de problem som utredningen identifierar till stora delar beror på dålig tillämpning av gällande regelverk, snarare än att regelverket i sig är dåligt. De

problem som utredningen har att lösa kan till största delen lösas med mer korrekt tillämpning av gällande regelverk.

Länsstyrelsen anser att flera av utredningens förslag riskerar att få till effekt att samhällsplaneringen blir mindre hållbar och mer kortsiktig med allvarliga och svårlösta konsekvenser.

Därför förespråkar Länsstyrelsen i Blekinge att riksintressesystemet inte görs om utan att staten istället fortsätter det påbörjade arbetet med att förtydliga riksintressebeskrivningarna, uppdatera riksintresseanspråken och att informera om hur riksintressena ska beaktas i fysisk planering.

Numreringen i det följande, hänvisar till kapitel i utredningen.

11.4.2 Nytt begrepp Väsentligt allmänt intresse

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om införande av Väsentligt Allmänt Intresse (VAI). De ämnen som föreslås pekats ut, utgör redan allmänna intressen enligt antingen miljöbalken eller plan- och bygglagen och ska därför tas hänsyn till i samhällsplaneringen. I de fall avsedd hänsyn inte tas, beror det delvis på att de inte utgör prövningsgrund enligt PBL 11:10 snarare än en okunskap om dem.

Länsstyrelsen tror att fler geografiskt avgränsade hänsynsområden och s.k. stuprör riskerar hindra helhetssyn och ha en hämmande inverkan på utveckling och entreprenörskap eftersom kartan fylls med fler skyddade områden snarare än färre.

De allmänna intressen som inte pekats ut som VAI riskerar att få ännu lägre genomslag än idag. Detta gäller både de sakfrågor och platser som inte pekats ut. Nuvarande formulering i regelverken, är generella och betyder att allmänna intressen ska beaktas i alla ärenden. Utredningens förslag riskerar få till effekt att endast de allmänna intressen som givits en geografisk avgränsning kommer att få genomslag i beslut och prövningar.

11.4.3 Väsentligt allmänt intresse av nationellt, regionalt och lokalt intresse

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att VAI ska anges på nationell, regional och lokal nivå. Gränsdragningen mellan nivåerna riskerar bli svår. Samband, effekter och konsekvenser av händelser eller avvägningar är svårt att överblicka. Avvägning mellan intressen ska ske i översiktsplanen över vilken stat och grannkommuner inte har något inflytande. Tillsammans med förslaget i SOU 2015:59 att ta bort mellankommunal samordning som prövningsgrund ser länsstyrelsen en påtaglig risk för att samhällsplaneringen inte blir långsiktigt hållbar.

11.4.4 Jordbruksmark och dricksvatten blir prövningsgrunder

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att hänsyn till jordbruksmark och dricksvattenförsörjning blir prövningsgrunder enligt PBL.

För att jordbruksmark inte ska få tas i anspråk ska det finnas annan mark att exploatera istället. Alternativet utgör ofta naturmark. Exploatering i naturmark styrs av andra regler än exploatering på jordbruksmark, bl.a. artskyddsförordningen och Natura2000-bestämmelser. Dessa har högre juridisk status än VAI eller riksintressen. Länsstyrelsen tror att det blir fortsatt svårt att hävda jordbruksmarkens bevarande så länge områdesskydden inte har samma juridiska status.

11.5.4, 11.5.6 Kriterier för riksintressen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att det ska finnas kriterier för vilka anläggningar eller platser som ska vara av riksintresse.

Boverket har under 2016 tillmötesgått utredningens förslag och utarbetat en vägledning för redovisning av riksintressen. Även länsstyrelserna har haft i uppdrag att verka för att riksintressebeskrivningarna blir tydligare och att det specificeras vad som kan innebära påtaglig skada på ett riksintresse.

Varje riksintressemyndighet behöver därutöver definiera kriterier för sitt sakområde. Flera riksintressemyndigheter arbetar på det sättet idag. Under senare år har riksintressen för kommunikation, totalförsvaret, friluftsliv och kulturmiljö fått tydligare och mer ändamålsenliga beskrivningar. Även de nyinrättade riksintressena för dricksvattenförsörjning har instiftats enligt dessa principer. Detta arbetssätt gör att såväl den som företräder riksintresset, som den som vill utföra en motstridig åtgärd, lätt kan bedöma om den föreslagna åtgärden kommer att innebära konflikt med riksintresset eller ej.

Länsstyrelsen är mycket positiv till att varje riksintresse ska ha en tydlig motivering och beskrivning.

11.5.7 Aktualitetsförklaring av riksintressen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att riksintressen ska aktualitetsprövas. Flera riksintressemyndigheter arbetar med rullande översyn av sina riksintressen, andra med mer intermittent översyn. Länsstyrelsen anser att alla riksintresseanspråk ska vara aktuella.

11.6.1 Ändra ”påtaglig skada” till ”kan tillgodoses”

Länsstyrelsen anser att begreppet ”påtaglig skada” är problematiskt eftersom det medger små skador vilka kan ge en kumulativ påtaglig skadeeffekt. Vissa typer av händelser kan förutses få en negativ påverkan på ett riksintressant värde, men den enskilda åtgärden i sig är inte så allvarlig att skadan blir påtaglig. Med prejudicerande verkan och med långsiktig succesiv försämring kan dock även flera eller upprepade små skador ge påtagliga konsekvenser. Länsstyrelsen anser därför att det är angeläget att kunna förhindra negativ påverkan på riksintressen även genom kumulativa effekter och att lagstiftningen bör ge möjlighet till detta. Under handläggningen av remissen, har det framkommit att det föreslagna begreppet ”kan tillgodoses” är otydligt, beträffande om det är en skärpning eller liberalisering som avses.

11.7 Ventilen

Länsstyrelsen avstyrker den s.k. ventilen.

Riksintressen medför inte ett förbud mot nya åtgärder eller att någon ”död hand” läggs på området. Däremot ställer riksintressestatusen krav på att nya åtgärder utformas så att de inte skadar de riksintressanta värdena.

Befintligt regelverk möjliggör omprövning av ett riksintresse i samverkan mellan lokala myndigheter och berörd riksintressemyndighet på ett sådant sätt att ett allmänt intresse kan ges företräde. I överklagade ärenden kan Regeringen besluta att ett politiskt högprioriterat intresse ges företräde.

En förstärkning av möjligheten för nytillkomna intressen att skada ett riksintresse, riskerar urholka riksintressenas status. En urholkning av riksintressenas status gör planeringsförutsättningarna otydliga. En tydlighet och förutsägbarhet i samhällsplaneringen är en grundförutsättning för rättssäkerhet och att sökanden ska bli prövade likvärdigt.

8 Minska riksintressenas geografiska utbredning

Länsstyrelsen saknar en tydlighet kring *vilka* riksintressen som ska minska sin geografiska utbredning samt *hur mycket* riksintressena ska minska sin geografiska utbredning.

Beroende på hur kriterierna för riksintressen formuleras och tolkas anser Länsstyrelsen att kan det bli såväl färre eller fler områden som kvalificerar sig som riksintressanta.

I egenskap av statens representant, anser Länsstyrelsen att det inte finns något självändamål i att minska riksintressenas utbredning. Syftet med utpekandet av riksintressen är att styra markanvändningen på ett sådant sätt att de riksintressanta värdena inte skadas. Med nuvarande regelverk pekars riksintressen enligt miljöbalkens 3 kapitel ut på grund av platsens/anläggningens specifika värden. Om riksintresseområdena generellt ska minska sin utbredning och få ett försämrat skydd, synes det oundvikligt att befintliga värden kommer att gå till spillo.

Om systemet med VAI införs och kommunerna får mandat att väga olika VAI mot varandra, är det tänkbart att riksintressemyndigheter inte nedgraderar befintliga RI till VAI på platser där det redan idag är känt att det finns en konflikt med kommunen.

Utpekandet av geografiskt avgränsade VAI innebär att kartan fylls med fler objekt, även om just RI minskar.

12 Riks-/intresse per sakområde

Länsstyrelsen tillstyrker att yrkesfiske ändras till fiske.

Länsstyrelsen ställer sig frågande till vilken typ av områden som bör pekas ut som VAI för klimatpåverkan och -anpassning.

Länsstyrelsen ställer sig frågande till vilken typ av områden som bör pekas ut som VAI för näringslivsutveckling och regional utveckling och hur dessa skiljer sig från områden lämpliga för industriell produktion och kommunikationer.

Länsstyrelsen tillstyrker att grundvatten ska kunna utgöra RI.

Länsstyrelsen avstyrker att ytvattentäkter inte ska kunna utgöra RI. Länsstyrelsen anser att det är lika viktigt att kunna skydda ytvattenförekomster som grundvattenförekomster av nationellt intresse för dricksvattenförsörjningen. Att viktiga dricksvattenförekomster skyddas som riksintresse menar Länsstyrelsen inte heller kan försvåra planeringen, utan tvärt om bidrar till en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Det är inte bara vid upprättandet av detaljplaner, med prövning enligt PBL 11:10, som viktiga dricksvattenförekomster behöver skyddas. Även vid andra tillståndsprövningar av verksamheter och åtgärder med miljöpåverkan kan det ha en avgörande betydelse om en vattenförekomst är utpekad som riksintresse eller inte.

Deltagare

I detta yttrande har länsråd Helena Morgonsköld beslutat och samhällsplanerare Marianne Örnblom varit föredragande. I ärendet har även Anne Sofie Green Hansen, Maria Larsson, Malin Lind Mattsson, Nina Ljung, Lars Lundahl, Lars Olsson, Cecilia Näslund, Anna-Karin Skiöld, Per Svantesson och Åke Widgren deltagit.

Helena Morgonsköld

Marianne Örnblom